

ТРИЗУБІК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDEN'D
UKRAINIENNE

Число 9 (217) рік вид. VI. 2 березня 1930 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 2 березня 1930 року.

Радимо читачам нашим що-разу уважно перечитувати в «Тризубі» хроніку з Великої України. Беремо її виключно з большевицьких газет, які, на превеликий жаль, не завжди і не акуратно до нас доходять, не зважаючи на всі наші старання.

Звісно, у нас наводиться тільки частина тих звісток, що їх подає совітьська преса. Тай вона, та преса, одмічає далеко не всі факти, особливо не сприятливі для окупантів, і уже часто свідомо замовчує те, що діється.

Але й тієї частини, що звідки з совітьського пекла доходить до нас через сито большевицьких газет, досить.

Візьміть хоч би попереду число «Тризуба» (ст. 22-25). На тлі тих відомостей, які вже мають наші читачі про централізаційну політику большевиків на Україні, про терор над інтелігенцією, про процес «Союзу Визволення України», руйнацію української церкви, похід на селянина, війну з куркулем, масову колективізацію — кожна дрібна звістка, що її наводиться в тій хроніці ховає за собою частку тієї страшної драми, що відбувається на Україні, кожна вона вкривається свіжою кров'ю. Справді бо, замикають церкви, здимають дзвони, палять ікони. Безоглядно нищать хазяйство кожного селянина, що видається їм заможнім, безпардонним способом тягнуть на налігачі населення у ті колективи, на село висилають цілі хмари спеціальних комісарів, агентів влади і чека, набраних із зайдів, що їх така сила налінула на Україну під крилом окупаційної армії. Знуцання над українським селянином не має меж. Провадиться масове висилання селян по-за межі України. Ясно йдуть повідомлення про судові процеси, про ростріли. Та чи не частіше ще зустрічаємо ми вияви селянського терору. Доведені до одчаю

люде палять добро прихильників совітської влади, убивають її агентів.

Україна в огні і крові. Чаша терпінь многострадального населення нашого повна вщерть.

Коли ми привертаємо увагу читачів наших до всіх цих дрібних, але страшних в дійсності фактів, що з них складається поточна хроніка поневоленого краю, то звісно не тому тільки, що українська еміграція має лише стежити за тими подіями, які розвиваються на Україні. Вона має готуватися, готуватися напружено і з усієї сили, щоб бути готовою стати рідному краю в допомозі, коли наступить час «братів із неволі визволяти».

На теми дня.

Т. Г. Масарик.

На 7-ме березня поточного року, припадає 80 літ з дня народження першого, незмінного і фактично доживотнього президента Чехословацької республіки Т. Г. Масарика.

День той по цілій Чехословаччині святкується, не як приватне свято вславленої й популярної людини, а як свято державне, бо зв'язані органічно й неodrивно ім'я та особа Масарика з тою республікою, яку він так достойно представляє назовень і душею якої являється з середини її.

Біографія Масарика відома всім, значіння його політичної чинности не заперечене ніким. В його особі історія дала чеському народові національно-державного вождя.

Велика війна поставила перед чехами нові великі завдання, і виконання їх припало на долю Масарикові. На прикінці року 1914, маючи за собою майже 65 літ многотрудного життя й невсипущої чинности, вийшов він на працю потай, як емігрант за межі ворожої йому Австро-Угорської імперії, і повернувся назад через чотири роки — на звільнену, батьківщину, як її улюблений син і перший громадянин. Про його «Одисею» в Європі, в Азії та в Америці, про перебування в Петрограді, в Москві та в Києві, під пануванням большевиків написано багато і буде написано ще, бо його емігрантська чинність була завжди зразковою чинністю громадянина і патріота батьківщини своєї.

Дома його чекав не заслужений відпочинок і спокій, а нова велика конструктивна праця по збудованню, усталенню й консолідації нової держави: історія перекаже свого часу подробиці тої надзвичайної енергії та праці, що її приклав президент Масарик до організації Чехосло-

вацької республіки. Для сучасників досить загальної віри чехословацьких громадян, що без Масарика не була б Чехословаччина тим, чим вона зараз єсть, а саме державою суто республіканською, збудованою на основах модернього європейського демократизму і такого ж парламентаризму.

Чехи вславляють день народження свого «татічка» — президента імпазантно і всенародне. Але вершок того вславлення — це засідання парламенту, на якому в честь президента Масарика прийнято просту й урочисту формулу, яку залишили в спадщину Європі стародавні римляне і яка говорить: Т. Г. М а с а р и к з а с л у ж и в с я п е р е д д е р ж а в о ю.

Текст прийнятого закону буде на вічні часи вирізано в залах засідань обох палат чехословацького парламенту, нагадуючи нащадкам про великого предка.

Але не тільки перед чеським народом заслужився Т.Г. Масарик. Його труками покладено міцні цеглини і до фундаменту української культурно-національної праці за кордоном.

За часів «Одисей» своєї бачив він Україну на власні очі, і потім, в найтяжчу годину для нас, пригрів він своїм широким серцем українську еміграцію, дав їй можливість вільно жити на території Чехословаччини, поставити свої високі школи і виховати в стінах чеських шкіл не одну тисячу української молоді.

М. С л а в і н ь с ь к и й.

Софія Левицька.

18 січня 1930 р. о годині 4 пополудні в одному з найкращих паризьких салонів «Галері Артур Самбон» відбулося відкриття великої малярської вистави — плід 20 річної творчої праці Софії Левицької. Сам вираз, плід 20 річної праці змушує мимохіть зупинитися. 20 літ, одна третина людського віку, присвячена виключно і неподільно прекрасному великому богові — мистецтву. Скільки веселих, приємних, щасливих молитов проспівано йому за цих 20 безмежно довгих в уяві, а таких коротких в дійсності років. А скільки смутку, горя, розпачу і зневіря дали тіж таки 20 років. І мимохіть з'являється питання, що у цю хвилину переживає юзялятка, людина що в однім дню, в пару годин має змогу зустрінутися з старими своїми друзями, котрих здебільшого дуже давно не бачила. Зустрінутися з десятками фрагментів своєї творчої душі, розсіяних щедро рукою в часі двадцятиліття. Що кажуть, якою мовою говорять до неї ці твори, ці діти найчистішої у світі любові. А за кожним твором, за невидимими лаштунками його серпанком про-

Софія Левицька.

ворим забуття виринають, як у неясній імлі весняного погідного ранку-силуети арфи, ніжно вибренькуючи на своїх струнах, може давно забуті чарівні мелодії, що будили серце, кликали до творчости і давали щастя-забуття. Це для ювілята взагалі, а зокрема для С. Левицької, яка, як каже у своїй передмові Самбон, «принесла з своєї рідної землі української наївну поезію складену з страждань і жалі». Так, страждань і туги. З вічної німої туги за широкими стелами України, за веселим сонцем-весняним, за соловейком-щебетуном та багатим, безмежно добрим і щирим типом українського селянина. Вона такою пам'ятає Україну, і за такою тужить. Ні резолюції, ні визвольної боротьби за незалежність не довелось їй бачити, але в холодних мурах світової столиці, за тисячі верст від рідного краю страждала вона його муками,

Д-р Модест Левицький (Портрет роботи С. Левицької)

ридала сьозами покривджених мільйонів. Опріч того, тяжкі матеріальні умови життя, вічна боротьба за існування та ще серед чужих людей доповнювали чашу терпіння. Та як, каже сама артистка: «Чим гірше, чим тяжче і чорніше на душі було, — тим ясніше, веселіше творити хотілось». І творила. Змагалася з журбою, поборювала тугу. Творила, як каже той сам Самбон, «містичну ілюзію, бо почувала інтуїтивну потребу кувати радісну мрію—контраст свого життя. І тому світ нюансів, символічний, зачарований світ пролизається у всіх її творах. Вона малює,

як говорить: наївно з музичним акцентом, з очима завжди повитми смутком — далекою мрією». Charle Malpel про неї ще у 1913 році говорить ось що: «дуже ніжна і тонка поезія вилілась у спокійній творчості С. Левицької». Paul Valery, — у своїй авторській записці в виданню «БС» поеми «Змія» дуже тонко схарактеризував оздобницький талант С. Левицької, закінчуючи так: «Я схиляюся перед найрідшим талантом С. Левицької». А ось витинок з рецензії в журналі «Фігаро» за грудень 1929 р. Fakyer Renliana пише по між іншими віршами похвал так: «найкращим доказом великого признання артистки у світі критики є закуплення французькою державою для музею Jeu de Paume у 1926 р. і для музею Люксембурзького пари її праць. Її твори мали нагоду оглядати такі місця, як Чикаго, Токіо, Стокгольм, Царьгород, Відень і скрізь викликували оплески захоплення». Та опріч того всього, зістало не підкресленим чужинцями, чуже їм може по духу, а яке прекрасне в дійсності — два автопортрети артистки. Суворою твердою лінією, надзвичайною ніжністю тонів віє з цих портретів, що нагадують стародавню українсько-візантійську іконопись. Ці гравюри чи не найцікавіші для нас, бо не дивлючись на те, що артистка вже 25 років, як залишила рідний край і цей довгий час перебуває під впливом заходу, однак бачимо, що душею все вона вітає по широким степам батьківщини, а в своїй творчості сягає аж до 11 віку, до княжої доби, доби може найкращого розвитку українського мистецтва. Її розкішні ілюстрації до оповідань Гоголя, до видання їх в перекладі на французьку мову, де зазначено у передмові, що Гоголь був українцем, а писав по російськи лише тому, що в ті часи українська мова була заборонена. Ця передмова викликала в той час велику полеміку, а московські газети і журнали аж скаржили автора перед французьким судом. Та нічого з цього не вийшло. Гоголь так і лишився українцем. Отже ці ілюстрації заслуговують на спеціальну увагу легкістю свого рисунку і багатством композиції. Дивишся на твори С. Левицької, читаєш критики, придивляєшся скромній невеличкій, немов з порцеляни найтоншої постаті ювілятки і мимохить постає питання: звідки ця сила походить, де береться ця непереможна воля творчості, що звучить широким акордом могутньої пісні. І сама відповідь напрошується в голову. Це кров. Здорова, чиста, рвучка кров дідів-прадідів козаків залорізьських, кров великого народу українського, таж сама кров, що л'ється в жилах брата артистки Модеста Левицького, талановитого, сильного письменника і невсипущого діяча українського. Ця кров, що несе на широкі води великих змагань.

Кипиж гаряча кров на славу батьківщини.

Сергій Литвиненко.

Безтактність чи гірше?

Київо-Печерська Лавра перестала існувати. Преса цілого світу подає цей факт до відома своїх читачів.

Зробила це і «Українська Реформація», кидаючи в лютневому числі і всю грудку землиці на руїни старої української святині і вміщаючи в ньому, писане ще в 1925 році, оповідання п. Ф. Дудка «Архангельські пера»

Гарне, художнє оповідання, чудовою українською мовою писане.

В ньому ділиться автор своїми спогадами з дитячих літ, оповідає про подорож своєю з «милою, рідною і дорогенькою бабусею» до святої Київо-Печерської Лаври. В ньому торкається він того значіння, яке мала вона для українських мас.

Чи були ви коли-небудь в Київо-Печерській Лаврі? Чи знаєте, чим була вона для простодушного богобоязного українського серця? — питає автор.

І, не вагаючися ні хвилини, дає вам відповідь:

— «Це був той магнет, який притягає до себе, як окрушини загіза, людський порох. Алеколи люде вертали назад од цього магнету до своїх хат і зелених садків, залишаючи при ньому всі болі, гріхи, скрухи й печалі, то вже ніколи з ними не вертали назад їх мідяні, зароблені тяжкою працею й потом, шаги. Вони міцно прилипали до цього магнету.

Чи ж дивно, що коло цього головного магнету тулилися сотки менших магнетів, як павученята коло старого павука, в надії витягти по дорозі до Лаври трудові копійчини з простодушних прочанських кишень».

Далі мандрівки по-між рундукам, пір'я з крил архангела Михаїла, тріски з гробу Господнього, заїржавілі цвяхи, якими прибитий був до хреста благочестивий розбійник на Голготі, і інші спокуси богобоязної християнської душі, які з релігійним фанатизмом купувала бабуся автора; чудовий пісний борщ, великі пахучі пісні пироги і «три дні спасення», серед акафістів, заутрень, парастасів у димі кадильнім, нарешті, поворот на села і розчаровання бабусі в набутих реліквіях...

Читаю це надмогильне слово, дивуюся.

З'являється думка, що до рук мені попав орган безбожників. Перевертаю сторінки, дивлюся на окладинку. Ні, це «Українська Реформація», орган української евангеліцької церкви, поборює «релігійні забобони» православної богобоязної душі.

Не торкаємося тут їх критики, не входимо в ролю Київо-Печерської Лаври, яку відіграла вона в минулому України.

Хочемо підкреслити лише те, що «Українська Реформація» виняла з редакційного портфелю писані ще в 1925 році ці «Архангельські пера» саме в момент закриття Київо-Печерської Лаври; що робить вона це тоді, коли на сході бенкетують юрби червоних безбожників, які рунують всі людські святощі, пускають з димом в повітря тисячелітні людські святині, заповнюють в'язниці тисячами духовенства.

Немає винятків, немає ріжниць. Одніково переспідується Христос.

Моїсей, Магомет. Однаково терплять протестанти, католики, євангелісти, жиди, магометане. Повстає новий релігійний Прометей на сході, єднається голоса релігійного протесту на заході.

І в цей момент на сторінках «Українсько-ї Реформації» з'являється стаття, якій позаздрити може кожний антирелігійний орган за Збручем.

І. Липовецький.

Московська чрезовичайка на Україні.

17 жовтня 1920 року при евакуації армії і цивільних установ У.Н.Р., більшовицька кіннота Котляревського числом около 60 їздців несподівано захопила в місті Синяві на Поділлі 23 чоловіки, в числі котрих був і я. Коли достались до неволі, старшина кіннотчиків зарядив роздягнути нас до наготи, що й зробили послухні червоноармійці, потім обшукано нашу одіж, а відтак віддано старшині і урядовцям водну, а козаків в другу сторону. Передбачуючи, що буде зле, коли кіннотчики узяли нас до неволі, я зараз же знищив особистий документ, виданий головним шпиталем У.Н.Р. та де-яким порадив зробити те саме — тому пішов межі козаки без документів. Всі полонені були на пів хворі, котрі не встигли вилічитись в шпиталі від ран, тифусу, червонки то-що. Старшин і урядовців, по короткім допиті, порубано шаблями на наших же очах. На площі, коло церкви в м. Синяві, згинули мученицькою смертю: сотник Труш Іван, поручники Захарчук Богдан і Коваль Олександр і військові урядники Пилипчук Дмитро і Корольок Сидір. Вічна пам'ять борцям за волю й долю української нації. Прийшла черга на нас: перше всього немилосердно побито нагаями, прикладами і шомполами рушниць, а пізніше запрягнуто до возів замість коней і велено везти червоноармійців, котрі поприв'язували коні до возів, а самі посідали на вози. Так мучили нас — 18 чоловік до самого Хмільника; до дорозі де-які падали непритомними від побоїв, їх добивали кольбами, обцасами чобіт, та приколуювано багнетами до матері сирій землі. Коли прийшли в Хмільник, налічив всього 7 чоловік з свого товариства в пижниці чрезовичайки. Знаходячись в підвалах чрезовичайки, впав в тяжкий безпам'ятний сон і пробудився в свіжих вільготних підвалах, у Винниці. На запитання, де я знаходжусь... товариші по недолі (їх було тільки 4, решта загинула в дорозі) оповіли, що я спав мертвецьким сном три доби, та що вартові хотіли мене викинути і коли довідались, що грудна клітка підіймається то опускається — позоставлено в целі. Незабаром заряджено переслухання нас всіх 5-х, в тім-же будинку містилася канцелярія чрезовичайки. Коли питано мене, — нічого говорити не міг. Чекіст ударив мене нагайкою по голові і я знов стратив притомність. Нарешті очунявся і почув страшну біль цілого тіла в тім самім підваллі. Товариші по недолі напоїли мене непритомного водою і дуже сердечно заопікувались мною як рідним братом, при чім оповідали, що чекіст допитував їх осбно кожного, чи дійсно я єсть ко-

зак чи старшина, на що вони рішучо підтвердили моє агібі. В підваллі переважуюча кількість були: старшини і козаки У.Н.Р., а решта — селяне, священники, судії, урядовці, купці, ремісники всіх цехів, злодії і шпигуни «Чека», але жиди не зауважив майже ні одного. Про найгірший відпочинок не було чого дармо мислити, нас напхано як оселедців до бочки аж 162 людей та не без того, щоб не нарокувала свіжа людина що хвилини. Підвалля було дуже низьке, віноця на глухо позабивані дошками, сморід і вільготь страшенно відбивались на здоров'ю нещасників, ніхто не смів скаржитись, а врешті кому було скаржитись!.. Кожний в'язень добре знав, що не вийти йому живим з рук чекістів, тому й зайвим було дбати про якість там здоров'я. Їсти цілком не давали, води ззледви можна було виблагати. На середині цілі стояло дві діжки. Одна призначена на воду, а друга для ОО. Місцевим вільно доставати передачу харчів раз в тиждень (четвер), котрі охоче наділяли хлібом, салом і різними овочами не місцевих товаришів не долі. Ніколи не забуду про селянина з околиць Винниці Павла Чумака, котрий доставав велику кількість живности й тютюну та роздавав все межі людьми, котрі не доставали передач, самже стояв в кутику день і ніч, тільки молився Богові. Цей шляхетний поступок п. Чумака мене дуже заінтересував і тому постановив запитати його, чому сам нічого не споживає опріч води. Обсервуючи довший час постать дорогого мені хлібороба, врешті добився відповіді. Відповідь достав таку: «мною не турбуйтеся, старий я, мені все одно вмірати, ви ще молоді та повинні крипитись, щоб відплатити жидівським комісарам за знушання українського народу. Петро і Давид—сини мої теж служать у петлюрцях», при чім машинально виняв з-за пазухи папушку тютюну і додав: «взьміть»!

Допит вдруге. Вечір, година 11.30, з'являється в підваллі з нотаткою в одній і нагаєм в другій руці, при боку два револьвери — чоловік ростом 1-го метра, обличчя потягле, орлиний ніс, балахуваті захлані, очі, в козацькій шапці пів метра високій, в супроводі чотирьох кремезних москарлюгів і зачав викликати по назвиськам ув'язнених на допит; всі викликані переведені під сильною ескортою до другого будинку в тім-же подвір'ю і позоставлені під оружною з ніг до голови охороною на коритарі. По одиниці двох москарлюгів провадило на 2-ий поверх на допит. Закликано мене: комісар чекіст-жид з пером за вухом зачав ехідно допитувати мене про самі найменші дрібниці; звідки походжу, чому служив в армії У.Н.Р., яка кількість війська в частині, де служив, де зараз розташовано, хто командир, скільки посідає частина карабінів, кулеметів, гарматів, мінометів і т. і. Нарешті не довідавшись нічого конкретного, закричав як ранений звір в клітці і запитав: «ти старшина?!».—Ні, я служив як козак: мене мобілізовано». «Брешеш ти св.!. Покажи руки. Напиши, де служив, і будеш вільний.»—«Я неграмотний» — Чекіст знов вибухнув гнівом і вставив дуло револьвера до моїх уст, тримаючи за спуск, командуючи раз, два, тррр..., «ну, скажеш ти на-конець!». Чекіст видить, що терором нічого не довідається, сховав револьвер, попросив перебачення за образу, предложив чемно сісти, велів подати мені чаю, потрактував папіроскою (чаю не пив, папірса не взяв) та ще лагідніше знов додав: «послухайте — я добре знаю, що ви не

козак, для чого укриваєте,— ваші товариші мені сказали, хто ви єсть і в нагороду за їх справедливість одпустив їх до дому, а один з них згодився служити у нас. Може хочете служити у нашій армії», підсуваючи папір,— «підпишіть декларацію, я вас отставлю в шпиталь, піддужаєте і будете служити працюючому люду, а не буржуям». На всі питання відповів: не хочу, не можу, неграмотний, козак. Чекіст, наново ввійшов в лют, вдарив мене рукояткою револьвера по голові, вилаявся драстичною московщиною і велів забрати на другий відділ. Очам не хотілося вірити як зобачив 4-х товаришів недолі; один з них кричав по звирячи, йому зав'язано руки назад залізним дротом і вирізано язика, в мої присутності, другого підвішувано бльоком за одну руку, третьому вбивано залізні охналі (цвяшки) в нігті на руках, а четвертому здирано бритвою шкіру з плечей і кидано пласти шкіри мені в твар. Мене тримали два москарлюги за руки, а чекіст-жидок сказав: «смастрі ти, контрреволюціонер!». Не пам'ятаючи себе, закричав в екстазі і зо всьої сили виривав руки од московських наймитів аби прийти на поміч нещасникам. В час шамотання з московським ледащем, що ганебно продало себе за пачку махорки жидівським виролкам—комісарам, третій такий же дралас вдарив мене прикладом рушниці в голову так сильно, що тамже стратив приємність. Більше нічого не пам'ятаю. Приємність одзискав в лісі Грохольського за Винницею між трупами моїх нещасних товаришів недолі. Голова була росторошена, руки і пальці на руках поломані, окривлене волосся на голові збилось в безформений лапач, піднятиись не міг, так як лежало на мені два трупи. Нарешті чую шмер по лісі, тріск, ломачча під ногами проходжих. Я притаївся... Наближаються люде — нараз чую плач. «О, тут лежать наші нещасні!»... Коло купи трупів було три чоловіки і старенька бабуся. Зараз же просив, аби витягнуто з-під трупів, що й зроблено. То було 30-го жовтня 1920 року о год. 4-ій пополудні. Чоловіки перенесли мене на руках до села Винничан досільського старости М..... П....., у котрого лікувався домашніми середниками, а скорше відживлявся. Рана на голові скоро зажила. В лісі лежав півтори доби. Селяне, котрі вирятували мене, носили до Чека передачу, та довідались, що їх кривних побито й вивезено до ліса. Трупів разом зі мною було 27, між ними був св. пам'яти Павло Чумаков, мої товариші: Семен Білонога, Грицько Хрущ, Каленик Кривоус, Тодор Якимчук, а решти не знаю. Товаришів поховано в братній могилі на моє жадання. Нехай пером їм земля буде. Поставив хреста з написом: «Спіть, Брати, спіть, про кращу долю й волю України сніть» і попрощав їх 23 листопада 1920 р. — На селі в ту пору, большевицька рука ще не сягала.

Мциган Коваленко.

3 ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ.

— Ліквідація української автокефальної церкви. — Нове положення про сільські совіти. Експропріяція куркулів. — Фінансовий місячник. — З дрібниць совітського побуту.

Сум і жах огортає, коли починаєш перегортати сторінки совітських газет. Все ті самі звістки і інформації, переповнені повною безнадійністю, все ті самі картини дальшого розвалу і дальшої руйни країни, тупої припущеності всіх тих, що хочуть врятувати своє життя, й роз'єднаних партизанських виступів одиниць і окремих груп, до яких байдує, старанно заховуючи своє співчуття, приглядається залякана маса.

«На Заході нічого нового». Жадних кардинальних змін, жадних звісток, які би вказували на наявність нових процесів в життю совітської України не одзначає за останній місяць совітська преса. Уперто продовжує свою політику Сталін; слухняно виконують накази диктатора його агенти. Проводиться по цілому фронту глуха боротьба з цією політикою, незначні і слабкі відгуки якої лише в рідко-годи дістаються на сторінки совітської преси. Розвиток подій відбувається все в тому самому темпі, в якому йде він на протязі кількох місяців, з того часу, як розпочато рішучу боротьбу з селянством. І тільки окремі епізоди цього процесу, епізоди, які не мають рішачого значіння, можна одмітити за останній час. Бо «На Заході нічого нового». Бо процес руйни і процес боротьби з нею відбуваються без «гвалту й крику», без зовнішніх ефектовних епізодів — так тихо, спокійно і непомітно, як відбувається процес вмірання або зародження нового життя.

* * *

З окремих епізодів порядкування Сталіна на Україні в першу чергу мабуть треба одзначити його розправу з українською автокефальною церквою. Які події сталися властиво в українській автокефальній церкві, ми не знаємо. Можемо лише зареєструвати ті факти, які подає совітська преса. Як наші читачі пригадують, після оголошення повідомлення ППУ про арешти Єфремова і товаришів совітська преса недвозначно підкреслила, що діячі української автокефальної церкви були тісно зв'язані з арештованими і що з огляду на це українська автокефальна церква мусить бути ліквідована. На протязі останніх двох місяців в «Пролетарській Правді» почали масово з'являтися листи духовних — священників, дяконів й д'яків, про те, що вони перестали бути духовними. Стиль листів ріжкий — од заяв, що автор переконався, що релігія є опіум для народу і через те складає в себе сап, до простого констатування факта, що підписаний перестав виконувати свої обов'язки. В ч. 29 «Прол. Прр.» з 5. II з'явився лист єпископа «так званої» української автокефальної церкви Марка Грушевського, зложений в виразному чекістському стилі, в якому заявляється, що з огляду на те, що «так звана» українська автокефальна церква ввесь час виявляла контр-революційні і націоналістичні тенденції, підписаний складає з себе сап спископа. На слідуєчий день в числі 30 «Прол. Правди» з 6. II з'явилось повідомлення про те, що 28-29 січня відбувся собор української автокефальної церкви, який визнав, що українська автокефальна церква була націоналістичною, контр-революційною організацією, яка являлася складовою частиною «Спілки Визволення України», і через те постановив вважати церкву за ліквідовану. Чи дійсно був такий собор і надрукована постановою собору є його постановою, чи може ця постановою сфабрикована постановою ППУ, ми не знаємо. Через те давати якусь оцінку цих подій трудно. Одно можна лише сказати, що участь совітської влади в цих подіях є цілком ясною. Курс ліквідації всіх національних здобутків революції продовжується.

Продовжується так само натиск на селянство і добірається все нових засобів для того, щоб зробити його, як можна більше інтенсивним.

Совітська практика колективізації вияснила, що переведення колективізації не зустрічає з боку сільських совітів тої підтримки і допомоги, якої вимагає влада. Правда, останні перевибори совітів, переведені рік тому назад під великим адміністративним тиском, збільшили в сільських совітах вплив урядових груп і в великій мірі ослабили зв'язок совітів з селянськими масами; проте все таки сучасний склад і сучасна організація совітів виділяють совітській владі невідповідаючим тим завданням, які ставить вона тепер. Після підготовчих нарад в Москві вироблено проект реформи сільських совітів і 3 лютого затверджено президією ЦК СРСР нове положення про сільські совіти. Реформа відповідно до теперішніх тенденцій має здійснюватися само собою в в есоюзному масштабі. Згідно з новим положенням на сільські совіти покладаються такі завдання: 1) залучення широких трудящих мас до безпосереднього державного управління та організації наймитських і бідняцько-середняцьких шарів села для соціалістичного наступу і ліквідації глитаїства, як класи, 2) організація сільського господарства на соціалістичних засадах. 3) керівництво соціально-культурними закладами в напрямку соціалістичного виховання і перебудови побуту («Вісти» ч. 28 з 4. II). Стосуючися до цих нових завдань, переводиться на Україні перевірочна звітна кампанія по сільських совітах, яка являється підготовкою до перевиборів. Нема сумніву, що переведення цієї реформи ще більш одірве совіти од селянських мас і утворить з них остаточно бюрократичну установу, цілком чужу і далеку селу. Очевидно в зв'язку з цими змінами те гасло, яке користувалося певною популярністю і на Україні і знаходило певне співчуття на еміграції, гасло вільних совітів, при світлі нових обставин, які складаються, мусить підлягти перегляду. Симптоматичним з цього погляду являється той факт, що відомості, які були подані в докладі, зробленому в секретаріаті ВУЦВК про перебіг звітної і перевірочної кампанії в кінці січня, отже тоді, коли пройшла більша половина речінця, визначеного для неї, виразно стверджують, що ця кампанія не набрала масового характеру, що перевірка переводиться апаратним шляхом, обмежуючися роботою ревізійних комісій («Вісти» ч. 27 з 2. II). Факт одриву совітів од мас, факт відсутности зацікавленности їх роботою при тих умовах, в які вона тепер поставлена, стверджується таким чином офіційним джерелом. Нові зміни, які будуть завведені новим положенням, очевидно цей одрив лише збільшать і причинять до остаточної бюрократизації совітів.

В свій час ми зазначили факти, які свідчили, що в зв'язку з переведенням хлібозаготівель і колективізації на селі відновилося розкуркулювання селянства — у окремих селян одбірано землю, худобу, реманент. Тепер постановою ЦК СРСР, виданою знов таки в есоюзному масштабі, під що практику підводиться «законна» підстава. Постановою з 1 лютого в районах сущільної колективізації місцевим органам надано право припиняти чинність закону про дозвіл оренди землі й про дозвіл вживання найманої праці, а також надано право вживати всіх заходів для боротьби з глитаїством до конфіскації майна і виселення; конфісковане майно має поступати до фонду колхозів («Вісти» ч. 27 з 2. II). Пояснюючи значіння цього закону совітська преса підкреслює, що теперішнє розкуркулювання радикально різниться від розкуркулювання часів військового комунізму; тоді, мовляв, забране добро поступало в індивідуальну власність бідняцтва, тепер йде до колхозів. Думаємо, що ця ріжниця має виключно лише формальний характер і результати теперішніх заходів не будуть відмінними від тих, які ми знаємо з часів великого голоду 1921 р.

Додатком до тих добродичств, які спали на селянство за останній час, являється оголошення фінансового місячника; буде переведена кампанія, яка має на увазі збільшити приплив грошей до ошадних мас і ліквідувати заборженість всім державним установам. ЦК неможливіків дає такі ди-

рективи що-до переведення цієї кампанії: треба домагатися сплати 100 відс. сільсько-господарського податку, послити збирання коштів самооподаткування, повернення всіх прострочених с.-г. позичок, оплати внесків на позичку індустріалізації і т. д. («Вісти» ч. 27 з 2. II), Всі ці засоби і заходи мають прискорити ліквідацію куркульства, як класи, мають привести до колективізації с.-г. продукції. А фактично здійснення цих утопій — в цьому не може бути сумніву — приведе лише до повної руйни сільського господарства. Вже й зараз, коли політика колективізації лише розгортається, совітські чинники оцінюють зменшення худоби, наприклад, в Одеській окрузі в 50 відс., в Дніпропетровській — в 40 відс. («Екон. Жизнь». ч. 29 з 5. II). Що ж буде далі?

* * *

Два невеличких факти, які дуже яскраво характеризують ті відносини, що тепер панують на Україні. Є давнє літературне товариство на Україні, об'єднання селянських письменників «Плуг». Засновано воно тими письменниками, що стоять на совітській платформі, на протязі кількох років провадило діяльність, яка не викликала жадних сумнівів з боку її совітської певности, одержувало щедрі урядові субсидії. Тепер знаходимо звістку («Пр. Пр.» ч. 30 з 6. II), що «Плуг» постановив переіменувати себе із спілки селянських письменників в спілку пролетарсько-селянських письменників, перевів чистку своїх членів і мобілізував їх для допомоги засівній кампанії. Коли такі героїчні засоби для заховання своєї організації доводиться вживати товариству совітських письменників, що ж можна говорити про умови життя звичайного обивателя!

Про його самопочуття і відчуження свідчить коротенька увага в додатковій до «Вістей», якою починається уміщена там рецензія на совітський фільм «Соловки». Згадується, що фільм цей іде в Харькові на протязі двох тижнів і проте попасти на нього можна, лише простоявши кілька годин в черзі. Чи не поясняється це заінтересовання в першу чергу тим, що кожен хоче побачити те місце, де пробувають його рідні або близькі, що кожен хоче задалегідь ознайомитися з умовами перебування там, де може доведеться й самому в невдовзі опинитися?

В момент творчого піднесення і ентузіазму трудящих мас коло здійснення програму індустріалізації, про які раз у раз пише совітська преса, ці трудящі маси раптом виявляють такий несподіваний з погляду казотної трактовки інтерес до Соловок? Чи не одбивається в цьому весь жах сучасного життя, чи не вітас по-за цим ця страшна совітська дійсність, якою вона є і яку так старанно ховає совітська преса?

В. С.

3 міжнароднього життя.

— Четверта партія в Англії. — Совітські долари.

18 лютого в англійських газетах розпубліковано маніфест пресового магната лорда Бівербрука, в якому проголошено засповаання четвертої англійської партії, що прибрала назву — «United Empire Party», себ-то Партія Об'єднаної Імперії. Лорд Бівербрук, член палати лордів, консерватор, давно вже розійшовся з консервативним вождем Балдвіном у поглядах на митну та торговельну політику, вважаючи необхідним, аби Англія відмовилася цілковито від принципу вільного торгу, а замість того разом з своїми колоніями та домініонами утворила могутню

митну унію, охороняючи тим британський промисел та британський торг од конкуренції чужоземного довозу на імперському ринкові. Така унія, на думку лорда Бівербрука, і тільки вона може спричинитися до поліпшення становища англійського промислу та до вирішення колосального хронічного безробіття англійських робітників.

Маніфест лорда Бівербрука, як на перший час, зустрівся з великим успіхом. Значна кількість великих англійських газет вітає його ініціативу, тисячі людей стали вступати членами до нової партії, яка на близьких парламентських виборах має виступити самостійно. Але одночасно із сприятливим відношенням до нової течії можна зустрінути й великий скепсис, і то на сторінках дуже поважної преси.

— Лабурісти та ліберали, — пише, наприклад, «Manchester Guardian» — могли б утішатися, коли б нова партія та її виборна кампанія мала б своїм наслідком послаблення партії консерваторів, в надрах якої зродилася ота нова течія. Але такі надії були б мало правдоподібними. Не так легко розломити єдність консерваторів, особливо на питання мита чи вільного торгу. Коли б консервативна партія вважала, що виборці підуть за Бівербруком, вона сама пішла б з ним, поглинувши його самого та його прихильників. Сьогоднішній успіх кампанії Бівербрука не означає ще його успіх на виборах.

Цю останню тезу пояснює найповажніший англійський орган «Times». Газета пише: — Одним з головних пунктів програми Бівербрука являється бажання, аби британські колонії та домнії відмовилися від довозу чужоземної продукції та знизили свої митні тарифи на користь англійського промислу. На такій основі не можна заснувати політичну партію. А то тим більше, що доля такої партії має бути вирішеною в заокеанських колоніях, а не в Англії, навіть і тоді, коли б більшість англійських виборців висловилися на її користь.

Органи преси, приналежні до ліберальної та трудової партії, також скептично ставляться до майбутнього заснованої Бівербруком нової партії, вказуючи між иншим і на те, що те, що в її програмі її єсть доброго, єсть і в програмах всіх інших трьох партій.

Нове, сенсаційно проголошене, консервативне політичне угруповання, таким чином, мабуть таки зведено буде до явища фракційного розходження в межах єдиної партії, і пошкодить консерваторам так само мало, як мало шкодять трудовій партії так звані незалежники, хоч і побороють вони владу Мак-Дональда і в стінах парламенту, і по-за ним. А в тім поява четвертої партії — річ незвикла і нова для англійського життя, і вказує вона на глибоку політично-психологічну кризу, яку переживає зараз зразкова країна стародавнього парламентаризму. Політикам інших країн треба до тої кризи придивлятися пильним оком.

З місяць тому в Берліні відбувся сенсаційний пронес, заініційований більшовиками. Судили двох грузинських емігрантів, що для фінансування плашованої ними збройної боротьби з совітами розпочали були виробку фальшованих червонці. З грузинського наміру нічого не вийшло; фальшовані червонці зразу-ж було розпізнано, а ініціатори стали перед німецьким судом, бо цілу справу було аранжовано в Німеччині. На суді виявилось, що підсудні, що-правда трохи авантурні люде, але патріоти і цілком порядні персонально, бо всю аферу їх спрямовано було не для якоїсь користі, а виключно для цілей політичного порядку. Перебіг процесу йшов для них досить сприятливо, а в тім мабуть таки довелось б грузинам скоштувати на де-який час солодощі німецької тюрми, коли б їх самих і всю їхню справу не покрила собою друга сенсація, що спричинилася до їх звільнення.

Справа в тому, що під час процесу німецькою поліцією вхоплено було нитки справжнього міжнародного злочину у тій самій площині, в якій пробували працювати згадані два грузини. Мова йде про фальшування всіх добрих світових валют, а особливо найспільнішої серед них — американських доларів. Факт той, кому треба, відомий був давно. Вже років три тому в Європі та в усіх поза-американських грошевих установах було конста-

товано колосальну кількість фальшованих американських грошей, — головним чином кредиторів у сто доларів. Кредитки були так бездоганно підроблені, що навіть найліпші європейські та азійські знавці не могли знайти в них якоїсь однієї від справжніх грошей, і фальшування могла сконстатувати лише спеціальна лабораторія американської державної скарбниці, бо тільки їй відома була хемічна формула доларового паперу.

Де могли друкуватися ці 100-доларові кредитки? Кількість їх була така велика, робота така чиста, така майстерня, що доклати того не могли б ніякі приватні люде, — навіть коли б вони й були організовані у велику злочинську банду. Потай, ховаючися під загрозою арешту й тюрми, не маючи великих досконалих машин, друкарень, лабораторій, кваліфікованих робітників, — годі було б зробити такі блискучі підробки. Але коли б це й пошастило, то знову ж приватнім людам, що не мають власних банків, комерційних та фінансових агентів по цілому світі, неможливо було б поширювати що-року десятки, а то й сотні мільйонів доларів і не попасти при тому до рук тої чи іншої поліції. А воно так і було. До світового обороту було кинуте так багато фальшованих доларів, що Сполучені Штати примушені були, забравши свої сьогоднішні гроші, прийняти постанову про заміну їх кредитками цілком нового зразку, що зараз і виконується державною американською друкарнею.

Не треба було бути детективом, аби здогадатися, що таку «роботу» можна було перевести лише в країні, де догляду над такого роду речами немає, або для якої та «робота» має свою вигоду. Цілком наявно для всіх, що такою країною може бути лише СРСР, бо ні до якої іншої держави наведених умов приклясти не можна. Але доказів тому не було, хоч і як дбали про те вивідувачі усіх заінтересованих держав. Доходили, правда з Москви до преси звістки, що вся фальшивікаційна праця переводиться в Ленінграді в чудових типографіях колишньої «Експедиції заготовлення державних паперів»; вказувалося навіть на те, що з останків «доларового» паперу було там видруковано кредитки у два червонці і т. и. Та тих звісток не можна було перевірити, і вони з'являлися й западали.

Першою точною вказівкою були наведені вище нитки, виявлені німецькою поліцією в час грузинського процесу. Досліджено було такого Фішера, мабуть псевдонім, що на початках цього року в Берліні збував до банків десятки тисяч фальшованих доларів. Сам Фішер наче-то утік до Москви і там зник без вісти, але поліції стало відоме його минуле; був це німецький комуніст на службі у совітів, бо числився серед урядовців берлінського торгпредства, а також і серед агентів московського Комінтерну.

Але одної тої нитки було б замало; для повної віри потрібен був їх комплекс. Такий комплекс ниток, як повідомляє польська преса, знайдено тими днями у Варшаві. Сталося це так. Німецька поліція, згідно з європейським звичаями, коли справа йде про міжнародних злочинців, поділилася своїми «доларовими» інформаціями з усіма іншими поліціями, в тому числі з польською. Варшавський слідчий, що йому доручено було вести всі комуністичні справи, діставши берлінські інформації, вирішив, що треба докладно розглянути всі ті гроші, які поліцією були конфісковані у членів польського центрального комуністичного комітету, недавно перед тим заарештованих. Гроші ті із судового депозиту переслано було для аналізу до державного Графічного Інституту, і виявилось, що всі долари, які там були, — а були то як раз 100-доларові кредитки, — всі фальшовані. З того польська преса робить правдивий висновок, що польська комуністична партія поширювала фальшовані долари по дорученню Москви, бо звідти вона діставала їх для своєї підступної чинності.

У зв'язку з цим варшавські газети повідомляють, що польська поліція дістала до своїх рук надзвичайно важливі відомості про роль совітів у справі фальшування 100-доларових кредиток. Відомості ці говорять за те, що зараз у СРСР не існує зовсім фальшивих монетників, які б працювали на власну руку. Це сталося тому, що в справі фальшування грошей совіти провадять цілком особливу політику. Переслідуючи певну мету, совітська влада, на протязі останнього часу, виловила усіх фальшивих мо-

нетників, які тільки існували на території СРСР. У тюрмі до них приглянули і розподілили на дві категорії. Першу категорію — мало здатних і мало корисних — «за непотрібністю» розстріляно, аби вони не псували цілої справи. Другу ж категорію — здібних і «кваліфікованих» — було ізольовано і було їм вказано, що врятувати своє життя вони можуть лише тоді, коли працюватимуть, далі не для себе, а на владу. «Кваліфіковані» погодилися, перейшли до державної служби, і в одній із совітських тюрем, де вже перед тим існувала добра друкарня, організовано було масову виробку фальшованих 100-доларових кредиток. Праця пішла дуже успішно; переказують навіть, що сума видрукованих «кваліфікованими» американських кредиток досягла начеб-то на сьогодні астрономічної цифри в 2,5 мільярди доларів. Поширювали ж їх по цілому світі комуністичні партії та різноманітні большевицькі агенти. Усі комуністичні розрухи в Європі робилися, як можна думати, на ті гроші; усі колоніальні революції підпалювалися тими кредитками, в тому числі й найбільш серед них — китайська.

Чеський офіціоз — «Ceskoslovenska Republika», переказуючи згадану справу, додає, що варшавська сенсація стане вихідним пунктом стараного досліджування доларової афери в усіх заінтересованих європейських державах.

Observer.

З п р е с и.

Говорячи про «ліквідацію» Української Автокефальної Церкви «Діло» (ч. 37 з 19 II) спиняється на самовбійчих «резолюціях» собору і цілком слушно зауважує:

«Так могла їх стилізувати тільки чезвичайка. Вона їх не тільки стилізувала, але й приймала, бо-ж ніхто з учасників цього надзвичайного собору без примусу і то примусу, що впливав з загрози життя, не міг підписати такого нікчемного, по диявольськи сконцепованого і придуманого акту».

Спинившись на тому, що

«цей акт кривавого комуністичного насильства появився саме на передодні великого політичного процесу численних і заслужених національних українських діячів, що має відбутися у Харькові».

львівська газета приходить до такого висновку:

«цілий процес, як і «самоліквідація» Автокефальної Церкви все буде в очах української громади не чим іншим, а тільки безприкладним в історії своєю нікчемністю актом насильства над усім українським національним рухом».

В цій оцінці сходяться всі українці, де б вони не жили і які б політичні переконання чи симпатії не мали, за винятком, звісно, дрібної купки московських наймитів та попиначів

* * *

Відомий французький публіцист Леон Доде в своїй газеті «L'Action Française», органі французького монархізму, в цілій низці статей,

що їх викликала справа Кутєпова, виявляє джерела цієї драми і, між иншим, приходять до думки, що убийство Головного Отамана, доконе серед Божого дня найманим агентом в Парижі, і оправдання підступного убийці парижським судом розв'язало руки руйнуючим елементам, зробило з Парижа «столицю політичного злочину» і поставило під загрозу «добро славу Франції». Він називає

«ганням оправдання Шварцбарда, убивці Петлюри» (ч. 33).

«Тут не ходить тільки про безпеку наших гостей, так тяжко скомпромітовану од часу убивства Бонсервіці і Петлюри, од часу оправдання страшного агента Шварцбарда. Ходить про реноме Франції». (ч. 42).

«Петлюра, український патріот, був убитий диким звірем на наймення Шварцбард, якого й виправдано було з огляду на те, — це виявилось під час розправи, — що він був агентом».

«Оправдання страшного Шварцбарда, — його обороняв, само собою зрозуміло, Торес, — власне й дало усій хмарі агентів ППУ і других, які затоплюють столицю, міцну певність що тут можна і викрасти і вбити безкарно яку бажано жертву. Звідси і захоплення генерала Кутєпова».

* *
*

В недобрій пам'яті «Вєхах», що вони дали ймення цілій течії серед російської еміграції, течії капітуляції, зречення від боротьби і прийняття большевизму, один з авторів і лідерів цього руху, підводячи ідеологічні підвалини під оправдання необхідності співпраці з сучасною московською владою, особливо підкреслював російський національний характер її політики

«і в літку 192^о року, — писав він, — не було такого «русского» серця, яке б не затремтіло з радощів на звістку, про те, «что русскія войска снова под Варшавой».

А от що через десять год знаходимо у «Возрождені» (ч. 1721 з 17 лютого) про те ж саме. Юрій Данилов, один з найвизначніших російських генералів, пише про війну з «біло-панською» Польщею Наговоривши, як годиться, компліментів польському народові за його патріотизм, що його той виявив в обороні своєї батьківщини, російський генерал пише:

«Що торкається червоної армії, складеної в масі з руських людей, то в період війни з поляками її вів вперед до природних кордонів Росії не «революційний порив», а почуття «русской національной опасности»...

«Схвильоване виявами польського шовінізму, руське національне почуття проривається через червону накривку і веде руські війська до побіди».

Не випадок, що лідер «сменовеховства» і один із вождів білих російських сходяться в оцінці патріотичного пориву червоної армії Тухачевського, що, на їх думку, привів її під саму браму Варшави.

Це загально російські настрої. І оці настрої «національного
руського почуття» певно не вадило б зятимити тим польським колам,
які з такою самопосвятою підтримують у Галичині москєофільські
прямування.

* * *

Пан Керенський, що вже вславився, як переконаний прихильник
Ризького миру і непохитний оборонець недоторкальности кордонів
Росії, — тоб-то союзіського союзу, бере під свою опіку... сучасного
червоного диктатора Він, бачите, «протестуючи проти одвертої роботи
пильсудчиків на «русской (!) У к р а ї н е»,

«поставив офіційній Польщі питання, котрого їй не сміють
поставити, знесилені внутрішнім терором, сталінці» («Дни» ч. 77
з 23. II).

Ой, бідні! Вони не сміють. Щастя ще, що в них знайшоєся такий
могутній захистник, який так гаряче бере їхню справу за свою.

«Я, -- величне веде далі Керенський, -- поставив пильсудчикам
питання: чи згодні вони на далі поважати встановлені кордони Росії
і припинити на території ССР, як то вони зобов'язалися Ризьким
договором, «подривную роботу по подготовке нового расчленения
СССР»?

Саме тепер у Москві широкою хвилею знову пішло нагородження
орденами героїв революції та видатних вождів і оборонців «социалистического
отечества». Сталін і його присні виявлять впрост чорну невдячність,
коли за саможертвенну працю свого вірного спігьника паризького
«височайше не пожалують» Керенському ордену «красного
знамени». Він заслужився.

Червоний терор на Україні.

Українська Колонія у Гродні та околицях на своїх зборах 26 січня 1930 року прийняла резолюцію протесту проти червоного терору та релігійних переслідувань, що лютують на Великій Україні.

З широкого світу.

— 16 лютого Литва святкувала 12-тиліття проголошення своєї незалежності і 500-ліття смерти великого князя Вітовта.

— В Кишиневі стикрито організацію, що займалася шпіонажем на користь большевиків.

— Букарештянський трибунал присудив 10 років в'язниці Аврамові Гольденбергові, що доконав 5 жовтня замах на життя міністра внутрішніх справ Вайди Восводи.

— До Канадійського сенату в перший раз обрано жінку пані Норман, мати 8 дітей.

— Австралійський уряд дозволив більшовикам одкрити совітський консулат в Австралії.

— Берлінська поліція перевела великі арешти серед комуністів. Обшукано дім Лібкнехта и редакцію газети «Роте Фане».

— Естонський уряд одмовив більшовикам одкрити в Ест. ніі склад-магазин для продажу совітського краму.

— В Англії заснувалася нова політична партія «Об'єднаної Імперії».

— Помер американський посол у Варшаві Мур.

— Боротьба в Бразилії під час президентських виборів вже дала 11 убитих і 34 ранених.

— Кількість безробітних в Англії ще збільшилася і досягла 1.520.000 душ.

— В Атенях вибух склад набоїв; великі матеріяльні збитки; є вбиті і ранені.

— ЦК СРСР видав декрет про конфіскацію майна куркулів і виселення їх з районів колективізації.

— Турецький уряд, обвинувачуючи де-які банки в створенню фінансової кризи, наклав на них штраф в 100 тис. турецьких ліврів.

— Норвезька полярна експедиція знайшла невідому досі землю.

— До Америки прибула більшовицька місія на чолі з помішником комісара комунікації Сулімовим; місія складається з 70 душ; більшість — чекісти, що приїхали під виглядом спеців-залізничників.

— Пароплав «Город Нью-Йорк» присланий для врятування експедиції Берда на Південний бігун, пробився через крижані бар'єри і забрав всіх її учасників.

Церковна Рада Паризької Парафії просить прибути на збори в неділю 9 березня 1930 р. о 4 г. дня на La Tour Moubourg, 27, для обговорення справи про дальше життя української паризької парафії. Справа важна. Просьть прибути численно

Од редакції.

ВШПП дописувачів з українських колоній в Польщі редакція просить їхні дописи надсилати на адресу представника «Тризуба»: І. Липовецький, Podwale, 16, m 15 Warszawa

СПІЛКА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ У ФРАНЦІЇ

улаштує в суботу 8 березня о год. 9-ій ввечері (49, av. d'Orléans)

до к л а д

інж. М. Єремєєва

на тему:

Боротьба живої і механічної сили в сучасній агротехніці.

Вхід 2 фр. на покриття видатків.

Хроніка.

З Великої України.

— «Соцзмагання» між «братніми» академіями. До Києва приїхала делегація Всесоюзної Академії Наук для обмірковання деталей угоди на «соціалістичне змагання» між Українською Академією Наук та Всесоюзною («Пр. Пр.» ч. 35 з 12. II)

— Заборона видавати страхове винагородження після пожежі заможним селянам. З причини частих підпалів селянами свого майна, щоб не передавати його колективам, Совнарком УССР заборонила видавати «куркулям» страхову винагороду. («Ком.» ч. 41 з 22. I).

— З'їзд поляків-колгоспників. В Шепетівці відбувся окружний зліт поляків-колгоспників, на який прибули представники з 17 колгоспів. («Ком.» ч. 39 з 9. II).

— Висилають ще 2.400 робітників для «допомоги» селу. Президія ВУРПС-у в Харківі ухвалила додатково мобілізувати й вислати до 10 березня на села ще 2.000 тобітників для посилення натиску при колективізації («Пр. Пр.» ч. 35 з 12. II).

— Харківська міська рада вислала до Вовчанського району 40 депутатів робітників, робітниць, комсомольців та червоноармійців на допомогу в переведенню колективізації. Харківська міська рада вирішила також вислати своїх депутатів на постійну роботу

на село, для чого проектується перевести через спеціальні підготовчі курси 400 депутатів («Ком.» ч. 39 з 9. II).

— Агітація проти колективізації. В с. Грушоватці Петрівського району на Ізюмщині, селяне агітують проти колективів, бо це повертає до панщини («Ком.» ч. 41 з II. II).

— В колгоспах немає керівників-спеціалістів. В організованих колгоспах бракує організаційних та агро-технічних сил. Немає ні агрономів, ні зоотехників, ні бухгалтерів. В Димерському районі уже 6 місяців немає агронома («Пр. Пр.» ч. 36 з 13. II).

— Норму продуктів для дітей на місяць лютий зменшено. На дитячі забірні книжки кооперативні крамниці в Харківі видаватимуть по 300 гр. масла на місяць, по 400 гр. цукру, по 250 гр. рижу та вівсяної крупи, по 1 кіло борошна та по 15 яєць («Ком.» ч. 39 з 9. II).

— Голодний «пайок». — На місяць лютий харківські кооперативні крамниці видають крупу тільки тим пайовникам, що сплатили повністю свій пай і то в кількості 1.200 грам на їдця, а для 2-ої та 3-ої категорії тільки в кількості 900 гр. на місяць.

— Олію на лютий місяць видають 0,4 літра, а для 2-ої та 3-ої категорії—0,25 літра на чоловіка. («Пр. Пр.» ч. 35 з 12. II).

— Шкіру більше не видаватимуть з коопера-

тивних крамниць. Замість неї будуть видаватися талони на право підчинки взуття в майстернях («Пр. Пр.» ч. 35 з 12. II).

— Перед весінньою сівбою. На Шевченківщині насіння зібрано тільки 40,9 відс. проти плану (план мусів бути виконаний повністю до 15 лютого), очищено насіння тільки 26,4 відс. Трактори не ремонтуються, коштів для сівби немає.

На Конотопщині насіння заготовлено тільки 11 відс., ремонт тракторів не переводиться, потрібні кошти мобілізовано тільки на 10 відс. На Артем'ївщині мобілізація насінньових ресурсів проходить загалом повільно.

На Київщині більшість районів не виконала навіть десятої частини плану.

На Вишниччині плани збирання насіння по колгоспах виконані тільки на 23 відс.

Запорізька, Херсонська, Проскурівська та Могилів-Подільська округи також у катастрофічному стані щодо збирання насіння. Колгоспи Луганської округи виконали завдання тільки на 11 відс. («Ком.» ч. 41 з 11. II).

— Де-які села не виконали навіть 5 відс. плану заготовки насіння для весінньої сівби за три дні до кінця терміну для виконання повного завдання («Пр. Пр.» ч. 35 з 12. II).

— На 1 лютого план перецищення насіння виконано на Україні всього на 32 відс., 6 такі округи, як Молдавська республіка, на пр., де план перецищення зерна виконано лише на 1,8 відс. («Ком.» ч. 39 з 9. II).

— Одеські майстерні для ремонту тракторів не мають запасових частин до тракторів і ці частини наскоро виготовляють «із старого мотлоху та іржавих деталів». Робітники в цих майстернях працюють по 14 годин денно.

— У Баришевському районі гальмується ремонт с.-г. реманенту й ремонтні бригади стоять

без діла, бо немає вугілля («Пр. Пр.» ч. 36 з 13. II).

— Промисловість не виконує свої завдання. Українська промисловість сильно відстає у виконанні планових завдань. За перших п'ять днів лютого металургічні українські заводи не додали 1.725 тон чавуну й 1.230 тон сталі. Найбільше відстає Єнакіївський завод, що виконав завдання за 5 перших днів лютого тільки на 75 відс. по чавуну і на 77 відс. по сталі.

— За перший квартал цього господарчого року заводи Південного машино-будівельного тресту не довиконали виробничої програми на 2,3 відс., а у січні місяці місячну програму ці заводи не довиконали уже на 7,4 відс. Найбільше відстає Торецький завод, що виконав січневу програму лише на 80,5 відс., а за чотири місяці — усього на 74,6 відс. («Ком.» ч. 39 з 9. II).

— Дружківський сталеливарний завод в грудні минулого року виконав ледве 75 відс. завдання, в листопаді — 55 відс., а у жовтні — тільки 43 відс. («Ком.» ч. 38 з 8. II).

— За перших п'ять днів лютого в Донецькому басейні видобуто вугілля й антрациту тільки 88,6 відс. завдання. Більше всього відстає Артем'ївський вугільний трест, який виконав тільки 83,4 відс. плану. З сорока копалень Артем'ївської округи добову програму виконують лише три: Вузлова, Дрібної Промисловости та Північна («Ком.» ч. 38 з 8. II).

— На Київському заводі «Фізико-хемик» за перших десять днів лютого будильників зроблено 142 штуки, тоді, як місячне завдання становить 7.000 штук. План отже виконано лише на 2,1 відс. Манометрів випущено за ту ж декаду 96 штук, що становить 8,6 відс. плану.

— Трикотажна Київська фабрика в першій декаді лютого зменшила випуск продукції проти попередньої декади на 16,6 відс. («Пр. Пр.» ч. 37 з 14. II).

— На фабриці взуття ВМП в Києві за першу декаду лютого

зробили взуття тільки 92,2 відс. проти декади попередньої, не дивлячися на те, що робітників з 906 збільшили на 963. Отже продукційність праці відразу впала на 13, 5 відсотків («Пр. Пр.» ч. 37 з 14. II).

— Великий брак фахівців. Для здійснення большевицького п'ятилітнього плану розвитку господарства потрібно було б на Україні мати 26.500 інженерів та 52.000 техніків. Теперішня ж сітка технічних шкіл за п'ять літ не може випустити більше, як 55-60 відсотків цього числа спеціалістів. Для сільського господарства потрібно було б мати 53.000 різних спеціалістів, по совітським же передбаченням совітські школи їх випустять тільки 36.000. Збільшити ж продукцію технічного персоналу большевики не в стані з-за браку педагогічного персоналу.

Щоб збільшити перепускню спроможність шкіл — просто скорочується термін навчання, скасування дипломів роботи по високих школах і т.д. («Ком». ч. 39 з 9. II).

— Вклади до с.-г. кредитових товариств меншають, бо селянство що-далі бідніше. Між членами кредитових товариств пайових внесків зібрано лише 10 відс. Позички селянами також не сплачуються. Немає на Україні жадної округи, де б сплатення позичок збільшувалося. Найбільше затримуються позички в наступних 8 округах (70 відс. усіх прострочених позичок): Херсонщина — 4.894.000 карб., Одещина — 4.384.000 карб., Миколаївщина — 4.104.000 к., Мелітопольщина — 3.142.000 к., Криворіжжя — 2.452.000 карб., Молдавська республіка — 1.459.000 карб., Зінов'ївщина — 1.350.000 карб., Дніпропетровщина — 1.081.000 карб. («Ком». ч. 41 11. II).

— Перед зняттям дзвонів з Софійського собору. «Пр. Пр.» ч. 37 з 14. II подає, що «робітники, службовці, що живуть близько Софій-

ського собору ухвалили клопотатися про зняття дзвонів з собору».

— Селянський терор У Баштанському районі підчас хлібозаготівель селяне спалили 5 хат колгоспу ім. Войкова. («Ком. ч. 41 з 11. II).

— В с. Вербовкинї підчас загальних зборів комітету незможних селян пострілом через вікно забито голову сільського совіту Загородного («Ком». ч. 41 з II. II).

— В с. Ново-Пісочній на Поділлі забито демобілізованого червоноармієця, який узявся за переведення колективізації. Шість селян за це вбивство засуджено до розстрілу й кіньки до позбавлення волі на різні терміни. («Ком». ч. 38 з 8. II).

— При суди. Засуджена на 1 рік до в'язниці селянка Закусиха з с. Мосійки на Київщині за те, що до хліба, який здала большевикам, добавила сміття. Селянина того ж села Якова Дідковського засуджено до 1½ роки до в'язниці за те, що до гречки, яку здав, досипав піску. Голову Дубівської сільради Сікорського засуджено на 1 рік до в'язниці за те, що не допилював, як у гамазі при зсипці зерна селяне насипали піску («Пр. Пр.» ч. 35 з 12. II).

— Совітські порядки В Київській районній конторі Укрдержлісу викрито великі зловживання. Вагон каніфолі було продано приватникові. Ремонтувати струмент також давали до приватників, а не до державних майстерень. Струмент продавався на сторону, для чого складалися відповідні акти про те, що струмент цей уже непригодний. На склад якимось приставили велику партію льняного полотна. Протягом дня це полотно було замінено на марлю. Всі цьому дивувалися, але критикувати начальство боялися. Лісовпорядники додавали до звітів фіктивні росписки на виїзд до лісу, хоч до лісу вони не їздили. Завідуючий однією районною філією виписав одному комуністові коло 700 карб., а той

за те дозволяв лісні матеріяли одержувати приватникам. У районній конторі видавали співробітникам незвітні гроші. Ревізор Левін одержав так за 6 місяців 2.677 карб., ніби за відрядження, а в лісництвах, куди його посилали, знову одержував великі суми грошей. Здебільшого це були фіктивні відрядження. Левін, сидячи в Києві, посилав поштою посвідчення про відрядження, а йому повертали їх назад з зазначенням прибуття й відбуття. Пояснює «Комуніст» ці нормальні для совітів речі тим, що «відділ лісовопорядкування засмічений фальшивими «спецями», білогвардійцями, петлюрівцями та білими, що потрапили на службу з протекції «своїх людей» («Пр. Пр.» ч. 35 з 12. II).

— Повінь у Харкові. Через великі дощі, що випали в районі Харькова, рівень води в харьківських рячках підвищився майже на 1 метр. 8 лютого в низьких районах міста вода вийшла з берегів і залила вулиці й деякі будинки. Вода зіпсувала земляні роботи біля Рогатинського мосту («Ком.» ч. 39. 39. II).

3 життя укр. еміграції

У Франції

— Біль сенатора Копелянда. Пресове Українське Бюро в Парижі в своєму бюлетеню ч. 75 подає, що сенатор Копелянд увесь час отримує вирази подяки зо всіх кінців світу від українських емігрантських організацій, як і від окремих громадян, за свою шляхетну ініціативу щодо визнання Української Народньої Республіки та за моральну підтримку в боротьбі проти московських окупантів.

— Українська Громада в Шалеті. 16 лютого с. р. відбулися чергові збори Української Громади. З огляду на скінчення терміну уповноважень Управи Громади і Контроль-

ної комісії, обрано новий склад цих органів в такому складі: головою Управи Громади — П. Пашина, заступником — П. Вержицького, членами І. Стоцького (скарбником), М. Левицького секретарем), А. Гречанівського (завідуючий культурно-освітнім відділом), Г. Маслюка (завід. майном) і Є. Павловського. До Контрольної комісії — Якубовського, головою й Долотія та Денисюка — членами. Зборами затверджено відвітність та висловлено подяку минулій Управі Громади за її корисну та тяжку працю на протязі шостимісячного терміну.

Управа Громади в Шалеті просить усю кореспонденцію на її ім'я слати на адресу: «Association des Emigrés Ukrainiens à Vesines-Chalette (Loiret)» 18, rue Lavoisier, рекомендовану-ж кореспонденцію на ім'я секретаря Управи, по тій же адресі. М. Левицький — секретарь Управи.

— Омекур. 31 січня в читальні «Отель дез-Увріє» відбулися організаційні збори Драматичного Товариства, в наслідок яких утворилася театральна організація під назвою «Українське Драматичне Товариство в Омекурі», в склад якого увійшли такі особи: Гундер, Дебелий, Дмитренко, Іванищенко, Іл'яшенко, Ракочі, Росінський, Свідерський, Собокарь, Тарнавський, Центнар; режисером обрано п. Тарнавського, адміністратором — п. Іванищенка. Грошовий фонд Т-ва заклали члени в розмірі 700 франків. В недалекому майбутньому має ставитися драма «Невольник» в роковини Т. Шевченка.

— Усгаїніса. «Revue des Grands Procès Contemporains» ч. 5-6 травень-червень 1929 р. умістило за процесу вбивства Головного Отамана Є. Петлюри промови адвокатів Вільма і Тореса, а також промову прокурора Рейно. Набувати згадане число журналу можна в «Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence» 20, Rue Soufflot Paris 5-e.

Ціна 20 фр.

З життя Військового Т-ва у Ліоні.

8 лютого б. р. Театральним гуртком при філії Військового Т-ва у Ліоні поставлено чергову виставу «Батраки», драму Костенка.

Головою цього гуртку, невтомним п. Лагошним, не дивлячись на ріжкоманітні несприятливі обставини, вперто й настирливо провадиться українська театральна праця.

Наші молоді сили, що входять в склад гуртка, цілком справилися зі своїм завданням і драма «Батраки» була розіграна містечки.

Старий артист п. Лагошний, як завжди, так і цей раз блискуче провів свою роль. Мусимо відмітити чудесне виконання образу трунаря п. Богданцем. Гарно проведена п. Іщенко складна роль сина трунаря. Не відставали також від них і п. Журавленко в ролі робітника й п. Пятнаєв в ролі хлопця. Нарешті дуже гарні були в своїх ролях п. Лагошна й п. Чміль.

Місто Ліон є скупченням численної української еміграції, серед котрої нараховуємо великий відсоток так званих «малоросів», культурна робота серед котрих дуже й дуже необхідна. Ця робота є патріотичним обов'язком кожного свідомого українця. На превеликий жаль навіть для цієї так необхідної в Ліоні національної справи, наші свідомі й талановиті українські сили, котрих не бракує в Ліоні, завдяки персональним сваркам не можуть дійти до порозуміння, чому робота драматичного гуртка на чолі з п. Лагошним набірає особливої ваги й викликає почуття вдячності у кожного українця.

Приємною несподіванкою цього вечора були національні танки під орудою п. Ларіончука, учня п. Авраменка. Чудово виконали низку українських національних танків п. п. Лагошна, Остапеч й п. п. Ларіончук, Журавленко та Головицький, і викликали захоплення присутніх, особливо французів. Не можна не відмітити вмілості, грації та містечького виконання танку, що проявив сам керівник балету п. Ларіончук.

Гарне й присмне вражіння лишилося у глядача після вистави Вистава й танки пройшли бездоганно.

Наші висновки такі, що гурток може мусить поступово перейти на історичний репертуар, наприклад: Гетьман Дорошенко й інше. Сидля для виконання в Ліоні досить була б тільки згода та охота. Сподіваємося, що почуття патріотизму й щира любов до мистецтва, проявлені до цього часу театральним гуртком, візьмуть верх й персональні дрібні рахунки не будуть стояти на шляху розвитку рідного мистецтва й зокрема драматичного гуртка в Ліоні. Тому тишимо себе надією бачити на українській сцені історичні п'єси, котрі дасть нам в недовгому часі Український Драматичний Гурток у Ліоні.

В Польщі.

— Панахиди. 16 лютого б. р. на православному цвинтарі на Волі було відправлено панахиду на могилі бл. п. д-ра Є. Лукашевича.

Того ж дня було відправлено панахиду в православному соборі на Празі по бл. п. ген. М. Коваль-Медзведському.

— Українські наукові виклади в Варшаві. Комісія, обрана Головою Управою Українського Центр. Комітеті в складі проф. О. Лотоцького — голови, проф. В. Біднова, В. Краснопільського-секретаря, організує цикл викладів на протязі часу з 23 лютого до 13 квітня. Виклади відбуватимуться кожного тижня по неділях від 4.45 г. до 7 год. вечора в помешканні Східного Інституту (Мьодова, 7). Початок викладів точно о 4.45 г. по полудні. Приходити можна о 4.30 г. Відвідування викладів безплатне. Розклад викладів:

23 лютого — Проф. О. Г. Лотоцький: «Історія української національної думки». Проф. В. О. Біднов: «Українська церква в історії і сучасності». 2 березня — Проф. О. Г. Лотоцький: «Історія

української національної думки». Д-р Л. Є. Чикаленко: «Антропологічна її етнографічна характеристика українця». 9 березня — Проф. В. О. Біднов: «Дніпрові пороги — історичні відомості». Проф. І. О. Шовгенів: «Дніпро і пороги — їх регулювання». 16 березня — Проф. В. О. Біднов: «Українська церква в історії і сучасності». Д-р М. М. Ковалевський: «Економічні основи незалежності України». 23 березня — Проф. М. М. Кордуба: «Головні моменти української історії». Проф. Р. С. Смаль-Стоцький: «Властивості української мови». 30 березня — Проф. Р. С. Смаль-Стоцький: «Властивості української мови». М. М. Ковальський: «Основи демократії на Україні». 6 квітня — Проф. М. М. Кордуба: «Головні моменти української історії». Генерал П. М. Шандрук: «Армія, як основа державности». 13 квітня — Ю. С. Кириченко: «Питання державного права на Україні». П. М. Сулятицький: «Жубань».

— Загальні збори членів української колонії в Олександрово відбулися 7 січня с. р. На цих загальних зборах було залагоджено низку організаційних справ і обрано нову Управу Відділу, до якої увійшли М. Мартиненко (голова), М. Д'яченко (1-ий зас. голова), Миронюк (2-ий зас. голова), Ф. Меланюк (скарбник) і Я. Ситник (секретарь).

— Загальні збори членів Відділу УЦК у Холмі відбулися 12-го січня б. р. Збори відкрив керівник відділу М. Роженко, пропонуєчи вшанувати вставанням пам'ять Головного Отамана С. Петлюри. До президії зборів увійшли М. Здоровцов (голова) і М. Бойко (секретарь). Справоздання про діяльність Управи Відділу за минулий час зложив М. Роженко, грошеве — Довбуш. Збори винесли низку постанов організаційного характеру і обрали нову Управу Відділу, до якої увійшли: М. Роженко (голова), І. Івашенко (секретарь)

і А. Довбуш (скарбник). Серед ухвал загальних зборів заслуговують на увагу — постановою «не ввірити жадним авантюрикам, як Шаловал, Полтавель-Острияниця, а залишитися вірними тим ідеям, за які піднято зброю в 1917 році — цілковитої незалежності України під прапорами УНР», відкрити при відділі книгарню, вечірні курси для неграмотних і малограмотних козаків та продовжувати справу опіки над могилами померлих українських емігрантів у Холмі.

В Чехії

— 30 років Р. У. П. Ювилей Р. У. П. відбувся з ініціативи закордонного бюро УСДРП в Празі в готелю «Корона». Ювілейний комітет складала такі особи: К. Антонович, К. Безкровний, Є. Вировий, Є. Голіциньський, Г. Довженко, О. Коваленко, І. Мазепа, Б. Матюшенко, Т. Матюшенко, Ст. Смаль-Стоцький, П. Феденко, Б. Бутовський. На урочистій академії були присутні до 200 осіб — українців з Праги й Подєбрадів чехів, а також представники де-яких кавказьких народів. За президією були крім членів комітету почесні гості — заступник президента сенату ЧСР чеський с-д Совкуп і редактор німецького часопису «Sozial-Demokrat», що виходить в Празі, представник німецьких с-д в ЧСР д-р Штраус. Відкрив збори д-р Матюшенко, що в коротких словах згадав всіх тих членів Р. У. П., які не дожили до сього дня, в першу чергу одного із фундаторів Р. У. П. — Л. Мацієвича, що загинув при авіаційній катастрофі, Іваницького, що був кинутий до палаючої печі крейсера «Алмаз», С. Петлюру, Гаврилка і багатьох інших. Хор співав «Чуєш, брате мій». Далі п. Матюшенко зачитує довший доклад про історію Р. У. П. Він згадає, що із всіх перших фундаторів Р. У. П. залишився в живих лише один — його перший голова і ініціатор, сьогоднішній ректор Університету в Празі Д. Антонович. «І ми маємо щастя ма-

ти його сьогодні між нами», — каже докладчик. Авдиторія шумно плескає, і шукає очима головного героя дня. Його нема в президії. Він скромно сидить в задніх рядах публіки. На оплески, що не припиняються, він встас і поклоном відповідає на бурхливі привітання. Подібними ж оплесками зустріла авдиторія і згадку докладчика про другогорди сутнього тут члена Р.У.П., героя потьомкінського повстання — О. Коваленка. Доклад п. Мацієвича, дуже змістовний, був присвячений значінню Р.У.П., як першої політичної партії. Він оповідає про діяльність Р.У.П. про перші відозви революційні, що Р.У.П. випускала, згадує брошури Р.У.П., що мали епохальне значіння в історії розвитку української політичної думки — «Самостійна Україна», «Дядько Дмитро».

Потім цей же доклад п. Матюшенко читас і по чеськи.

Після нього забирає слово п. Совкуп і в натхненій промові вітає УСДРП, згадує зносини чеських соціал-демократів з українськими на форумі Віденського парламенту і в 2-му Інтернаціоналі, і бажає Україні свобідного розвитку в напрямі здійснення соціалістичних ідеалів.

Далі п. Штраус в палкій промові зазначає, що він завжди був прихильником українців, що пильно студював українське питання і що вірить в те, що скоро українська нація доб'ється свого — здобуде власну державу.

Пан Годач від Подєбрадської організації чеських с-д гаряче вітає всіх присутніх і запевняє в широмо відношенню чеських с-д до української національної справи.

Далі виголошують привітання — від грузинських с-д п. Вачнадзе, від партії с-р Скидан, від закордонного бюро партії р-д проф. Славінський. Останній підкреслює, що ювілей Р.У.П. — це свято не одної лише УСДРП, це свято цілої нації української, бо власне з Р.У.П. початки свої взяли всі українські партії. Ідеї, що поклали в основу програму своєї молоді члени Р.У.П. 30

років назад, вони і зараз мають значіння, і особливо тепер набирають ваги, коли Україна стоїть перед новою національною революцією.

Старий галицький с-д Остапчук, фундатор української с-д партії на Закарпаття, теж виголошує привітальну промову. Після того зачитується цілий ряд привітань од українських організацій і окремих осіб. Свято кінчається докладом п. І. Мазепи, що зупинився на діяльності і значінню УСДРП, яка з'явилася спадкоємицею Р.У.П., і співом — «Ще не вмерла Україна».

Цікаво відмітити дуже багату збірку видань Р.У.П., що була улаштована в залі. Ріжні відозви, прокламації, писані на гектографі, на машинці, а то і просто рукою, брошури, фотографії, — вони воскресили перед авдиторією ту, що давно минула, епоху боротьби українського народу за своє визволення, боротьби, що її провадив гурток ентузіястів — молодих членів Р.У.П.

— Соціалістичне і чесько-українське зближення. На цю тему відбувся в Подєбрадах доклад секретаря Слов'янського Соціалістичного Союзу і першого заступника старости «Československe Obce Sokolske», п. Вінцента Штепанека 8 лютого в отелю «Биліна». Авдиторія складала крім великої кількості членів української колонії в Подєбрадах, соколів і не-соколів, також і представники чеського подєбрадського «Сокола». Відкрив збори староста чеського «Сокола» подєбрадського д-р Вандрович. Вступну промову виголосив староста українського «Сокола» в Подєбрадах інж. Мороз. Після того докладчик виголосив дуже цікавий доклад, основні думки якого зводяться до наступних. Соціалістична ідея це суто слов'янська ідея. Спроби перенести «Соціал» до інших, не слов'янських країн завжди кінчилися неуспіхом. Вона не протирічить загальному людським ідеалам, навпаки йде з ними поруч. Бо через піднесення окремої нації, ми підносимо і ціле людство. Слов'

янська ідея це ідея солідарності всіх народів слов'янських. Головними противниками слов'янства — це імперіалізм і імперіалізм у всіх їхніх формах. Соціалізм стремить наблизити один до одного слов'янські народи. Різні шляхи існують для взаємного зближення народів — об'єднання на ґрунті науковому, господарчому. Хоч що-до останнього, то господарчі інтереси дуже часто приводять до роз'єднання, а не до об'єднання. Оскільки соціалізм стремить до об'єднання народів, воно намагається бути як далі від господарчих інтересів. Воно йде іншими шляхами взаємного пізнання на ґрунті ідеалістичному. Тому служать соціалістичні злети і для того заснований і Слов'янський Соціалістичний Союз. Докладчик вірить в те, що і український «Соціалістичний Союз» буде рівноправним членом поруч з «Соколами» інших слов'янських народів.

Після докладчика забрав слово присутній на зборах ректор Академії проф. Іваницький і підкреслив значіння соціалістичного виховання для українських емігрантів, що перебувають в Чехії. «Цю ідею — ідею соціалістичну, що так близька нам по своїх національних і демократичних підставах, наші соколи перенесуть і на нашу батьківщину і їм спричиняться до розвитку і розквіту слов'янської солідарності».

Інк. Прохода зазначив теж велике значіння перебування української еміграції в ЧСР. Вказавши на наслідок допомогової акції чеського уряду, що дала можливість тисячам українців закінчити вищу освіту, підкреслив, що в напрямі чесько-українського зближення зроблено дуже багато, але ще не все. Соціалізм допомагає взаємному розумінню і зближенню двох народів. Але що-до всеслов'янського зближення, то у промовця брєніли нотки сумніву, коли він говорив про ставлення до Українського народу росіян взагалі, і зокрема большевицької влади. Також і поляки мало спричиняються до розвитку слов'янської солідарності, нищучи соціалістичні організації в Галичині.

Третій промовець п. Довженко зупинився на тих моментах, які докладчик вважав, що вони перешкоджають зближенню народів — моментах господарчих. П. Довженко як раз підкреслив, що між чеським і українським народом не може існувати господарчих антагонізмів, навпаки можлива тісна взаємна господарча співпраця.

Нарешті доц. Бочковський зазначає, що українців іноді інші слов'яне вважають роскільниками слов'янської ідеї. А між тим, як раз серед українців ідея слов'янського об'єднання з'явилася може найраніше — це ідея Кирило-Методієвського братства. Коли ж все ж такі українці і займають відмінну позицію серед слов'янських народів, то це і не дивно. Бо український народ досі не досягнув того, до чого стремить кожна нація — державної незалежності. Вказав на те що навіть тепер, в ХХ ст., після років кривавої боротьби українського народу за свою незалежність, українцям вийдїймають право називатися власним ім'ям (нансеновські паси). Переходячи до чесько-українських відносин, доц. Бочковський підкреслив той парадокс в цих відносинах, що чин чеського народу, який виявляється в активній підтримці української еміграції і її культурних змагань, розходиться з думкою, ідеями, що панують серед ширшого чеського суспільства, яке залишається в масі своїй русофільським. Висловлює надію, що цей парадокс є явищем тимчасовим і що сьогоднішній доклад є одним із кроків до того щоби привести до згоди чин чеського народу з його думкою.

Після коротенької відповіді докладчика, в якій він між іншим зазначив, що для досягнення справжньої слов'янської солідарності треба, щоби кожний народ працював в цьому напрямі і над самим собою, збори було закрито.

— В Українськїм Історично-Філологічнїм Товариствї в Празї, дня 25 лютого о 3 г. 30 м. в помешканїі в Клементїнум, ч. II. відбулися доклади дійсних членів: I. Нарїжного, С. II. — «Slovansky

Prehled» і українця в ньому». 2) Матюшенка, Б. П. — «Українська медицина й Етнографія».

В Болгарії

— З життя української колонії. 19 січня с. р. заходами «Української Громади в Болгарії» відбулася в м. Софія українська ялинка для дітей, яка не тільки принесла радість нашим дітям, але була ще й одним із гарних приводів, що дає можливість і старшому нашому громадянству разом з своїми родинами в братерськм об'єднанню провести вечір вприсмних розмовах і згадках, а також порадуватися радістю своїх дітей.

Експромтом складенні хор із звідомо проспівав де-кільки колядок і щедрівок. Діти виступали із заздалегідь приготованими декламаційни співами. Під звуки роялю усі діти потанцювали. Був і традиційний Дід-Мороз, який виступив перед малолітньою аудиторією з маленькою промовою-поясненням. Зазначивши дітям значіння Різдвяних свят і ту традицію, яку з давніх цв свят мають на Україні. Він роздав їм солодощі, а потом і подарунки-іграшки, чим зовсім полювив серця малих громадян. На прикінці хор відспівав національний гімн, який всіма присутніми був вислуханий стоячи й по критий вигуками — «слава».

Крім українців були присутні і їхні знайомі — болгары з своїми дітьми, які винесли як найліпше вражіння з української ялинки.

На другий день на сторінках болгарської преси в симпатичних тонах було згадано і за нашу ялинку.

Того-ж таки дня і друга українська організація «Українське Об'єднання» теж улаштувало свою ялинку окремо.

— З нагоди 12-ої річниці проголошення незалежності України та 11-ої річниці проголошення оборонності українських земель «Українським Культурним Об'єднанням в Болгарії» 16 лютого с. р

відправлено урочисту службу Бо-жу.

З приводу цієї урочистости Управа Г-ва розіслала відповідного змісту запрошення окремим особам.

На Кавказі.

— З листа з Персії. З кавказького кордону повідомляють, що великий рух перських громадян, які, з огляду на цілковиту неможливість жити під большевицями, повертаються масами до Персії. Ці біженці про життя на Кавказі розповідають якхливі речі. Не проходить дня, щоби не згоріла фабрика, щоб не було деь залізничної катастрофи, чи наскоку повстанчих загонів. Збільшився страйковий рух. Робітники голодують, і дійшло до того, що на кордоні не дають вивозити збіжжя до Персії. Розповідають, що на станції Джульфа вже два місяці, як стоїть кілька вагонів борошна, яке затримали залізничники, що протестують перед вищими большевицькими владами проти вивозу борошна.

Спостерігається також вихід з Кавказу молоканів, які не одержавши від влади офіційного дозволу виїхати за кордон, малими групами тихцем перебираються до Туреччини, до Персії, аби не лишатися в большевії.

Недавно в Тифлісі під вражінням листів з дому збунтувалося 300 червоноармійців, які вимагали поліпшення становища їхніх родич на селах. Розуміється, збунтовану частину розформовано; частину во-яків ростріляно, частину засла-но.

Варто ще згадати один випадок, що добре характеризує «добросусідські» відносини большевінів до Персії. В Москві, як відомо, існує ціла академія для підготовки агітаторів для сходу, в тому числі і для Персії. Отож ця академія недавно через туркестанський кордон відправила, під виглядом біженців, групу своїх учнів для роботи в Персії. Але тим біженцям перська поліція на кордоні показала їхні власні фотографії з академії і належно виправила назад.

Події на Україні доходять до

Кавказу і до Туркестану і роблять величезне вражіння на місцеве населення, що під машкарою східньої пасивності і покірливості долі, горить ненавистю до чужої і ворожої йому влади. З цього погляду чим більше утруднення москowsькі большевики зустрічають на Україні, тим слабшим стає їх авторитет на цих окраїнах.

Бібліографія

— «З а Д е р ж а в н і с т ь», збірник видання Воєнно-Історичного Т-ва у Каліші 1929 рік.

У нашій військовій літературі бракувало відділу історично-мемуарного характеру. Минуло вже десять років, як українська армія зробила свій останній стріт. Забуваються події, багато з активних чинників повмірало, а зі смертю їх загинуло багато історичного матеріалу з нашої визвольної боротьби.

Українська армія в цілому та кожна складова її частина мають свою героїчну історію, сторінки якої заповнені надзвичайними, цікавими бойовими подіями, окремими епізодами, в яких багато виявлено національної свідомости самопожертви, героїзму.

Цей історичний матеріал має багато даних і для оцінки нашої армії з боку бойового, тактично-стратегічного погляду.

Останнє питання у нас майже не розроблено, лише не доведена до кінця праця ген. Капустянского робити певні підсумки бойовій роботі укр. армії до менту спіткання з армією ген. Денікіна. Для розроблення цієї цікавої теми бракувало матеріалу особливо з бойового життя окремих частин.

Між тим питання тактично-стратегічної оцінки чинів укр. армії заслуговує на вивчення, бо справді наступові і оборонні бої, зручність маневрування, тактика партизанської війни і врешті спосіб боротьби наших повстанців—все це вимагає уважного вивчення для використання у майбутньому.

Отже брак цього частинно заповнюється тим історичним мате-

ріалом, який подається в першій числі збірника «За Державність» видання воєнно-історичного Т-ва в Калішу.

Не можна не вітати цього нового видання, як і видавців цього збірника—генералів Юнакова та Змієнка і полк. Садовського та инш. авторів статей. Збірник зміщує багато цікавого і цінного матеріалу. Наприклад, хто з тих, хто не приймав участь у Зимовому Поході, знає про перебіг його. Певно, дуже мало хто. Ті тільки «чули»...

У збірнику ви знайдете детальний і розроблений матеріал до цього походу самого команду ген. Омеляновича-Павленко.

Полк. Прохода подає дуже цікавий матеріал до історії Сірої Дивізії, який в захопленням читається.

Не менш цікавий матеріал подає полк. Порохівщиків до історії молодой Кулеметної Дивізії.

Полк. генштабу Савченко своїми спогадами про українізацію 12 російського корпусу переносить нас гадкам до початкового періоду формування укр. армії зо всіма його позитивними і негативними явищами.

Корнієв, сотник, зміщує спогади про українізацію 35 пішого Орловського полку. Полк. Тиміш — «Від Кременчуга до Бірзули». П. Сулятицький подає критику на спогади ген. Врангеля і багато чого иншого.

Збірник читається з захопленням, викликає почуття національної гідности, запалює вас до нових чинів та примушує нас оглянутися на наше минуле та з нього для майбутнього взяти багато чого доброго і розумного й відкинути шкідливе, що руйнувало нас.

Нарешті, можна сказати, що цей збірник видавався майже два роки за браком грошей. Кожний військовий громадянин знайде у цьому збірнику не тільки захоплюючий матеріал для читання, але ж ще більше матеріалу історичного, на котрому ми багато де чому навчимося, а молодь буде виховуватися для дальшої боротьби за визволення України. Особ-

ливу увагу звертаємо на цей збірник наших військових, які часто скаржаться на відсутність матеріялів по історії нашої армії. У цьому збірникові вони знайдуть не тільки історичний матеріял, але кожному з них дається місце умістити і свої спогади.

Це велике розумне діло, як видання збірника «За Державність», мусимо підтримати всіма силами. Замовляти збірник можна через Ред. «Тризуба» або Військове Товариство.

О. Уловиченко.

Лист до редакції.

До широкого відома громадянства про способи боротьби Д. П. У. на Україні з українським національним рухом.

З газет довідався, що в скорому часі на Україні мають судити видатних українських учених та багато українського студентства, під закидом ніби зв'язку з закордоном та приналежності до організації «Союза Визволення України».

Я, Василь Михальчук, з села Дивень, Рівенського повіту на Волині рішуче заявляю, що все це є провокація ДПУ, ним самим створена й переведена в життя, чому я був невірним свідком і невірним співучасником. В свій час я був членом партії сель-робу, де багато наслухався про великий розвиток українського вищого шкільництва та взагалі про розвиток національного життя на Україні. В наслідок чого я задумав піти на Україну і вступити там до одної з вищих шкіл, тим більше, що там був мій брат Андрій Семенович Михальчук, який учився у київському політехнічному інституті.

В 1927 році, в квітні місяці я нелегально перейшов кордон і прибув до міста Києва до свого брата. Брат мій про моє прибуття зараз-же повідомив ДПУ. Зпочатку чатку ДПУ поставилось до мене дуже добре: видали мені документ на право перебування в Києві, да сказали мені аби я йшов знайо-

митись зі студентством, а далі ДПУ скаже, що зі мною зробити.

Я вважав, що справа моя стить дуже добре. Винайняв мешкання на Бленській улиці і зараз же пішов до студентського інтернату, де в скорому часі поробив великі знайомства і де zobачив, що українське студентство цілковито не вірить в добрі заміри влади що-до свободного культурного та економічного розвитку України, а тому в масі своїй студенти були українцями-націоналістами. В Києві я прожив три місяці. Вже на п'ятий день до цього мешкання прийшла Настя Бойко; молода дівчина, яка подала себе за безробітну, навязала зі мною знайомство, а після попросила господиню, аби вона взяла її на мешкання. Як виявилось, це була агентка ДПУ. Через декільки неділь мого свобідного, на мій погляд перебування в Києві, мене було знову викликано до ДПУ і під загрозою розстрілу було наказано піти знову до Польщі і зв'язати українське націоналістичне студентство з українською еміграцією, при чому, по виконанні завдання мені приобіцяно вільний вступ до вищих шкіл на Україні. Я підговорив одного зі студентів піти зі мною до Польщі і нав'язати стосунки з еміграцією.

В липні місяці 1927 року ми прибули до Варшави і з'явилися до Українського Центрального Комітету, яко зв'язкові від українського студентства. В Комітеті нам відповіли, що Комітет справами на Україні не займається, а опікується тільки емігрантами. Отже, коли ми станем емігрантами, то тоді допоможуть нам в справі документів та праці. Правда, ще в Києві мені в ДПУ говорили, що правдоподібно з Комітетом нічого не буде і наказали мені, аби я знайомився з еміграцією, вишукуючи таких осіб, якіб згодились провадити революційну працю на Україні. У Варшаві я пробув 2 неділі і побачив, що це мені не удасться зробити, а тому я вирішив їхати до дому на Волинь. Студент не захотів zostатись емігрантом, бо вважав, що на Україні він більш потрібний і виїхав до Києва.

Все-ж гаки в Польщі я вчитись не міг і жадоба вчитись знов погдала мене на Україну. Я вважав, що тепер ДПУ вже не буде змушувати знову йти до Польщі, а виконає свою обіцянку і примістить мене до вищої школи. В Києві звичайно з'явивсь о свого брата, а брат знов послав мене до ДПУ. Уповноважені ДПУ Орловський та Долинський зазначили мені, що в прошлому році я для них нічого не зробив, але вони дадуть мені змогу вчитись при умові, що я буду виконувати їхні завдання. Коли-ж я не захочу з ними працювати, то вони пришиють мені шпіонаж і розстріляють. Брат також почав намовляти мене стати співпрацьовником ДПУ і також погрожував мені розстрілом. Я бачив що виходу не має і згодивсь, надіючись, що мені удасться піти назад до Польщі. На мою долю випало вишукувати студентів-українців, надсилати їм відозви, видруквані ДПУ, але ніби від Союзу визволення України, підговорити когось знов зі студентів піти закордон, а разом з цим створити організацію української мо-

лоді. Підчас перебування в Києві бачив всю ганебність праці ДПУ серед студентства та професури. Отже цим рішуче стверджую як певільний співучасник, а одноразово і свідок праці ДПУ, що всі видатні українські діячі та українське студентство, які зараз сидять у в'язницях і чекають скорого суворого суду, є невинні і спровоковані ДПУ. Мого брата — Андрія Михальчука плямую, як дійсного провокатора ДПУ, який з мене хотів зробити провокатора, але я завчасно зумів утікти з України і тим врятував себе від зрадництва та ганьби. Я все гадав, що ДПУ не доведе до такого сумного кінця свою ганебну видумку, а тому мовчав. Тепер-же, коли приходить час розправи большев'ків над невинними українцями, тримати в таємниці це більше не можу, не дивлячись на те, що большевики мені погрожували смертю, коли я зраджу їх темні діла

У Празі, дня 12 лютого 1930 року
Студент Українського Педагогічного Інституту

Михальчук В.

Зміст

— Париж, неділя, 2 березня 1930 року — ст. 1. — М. С л а в і н с ь к и й . На теми дня — ст. 2. — С. Л и т в и н е н к о. Софія Левицька. — ст. 3. — І. Л и п о в е ц ь к и й. Безтактність чи гірше? — ст. 7. М. К о в а л е н к о. Московська чрезовичайка на Україні — ст. 8. — В. С. З життя й політики — ст. 11. — О в с е г в а т о г. З міжнароднього життя — ст. 13. — З преси — ст. 16. — Червоний терор на Україні — ст. 18. — З широкого світу — ст. 18. — Х р о н і к а. З Великої України — ст. 20. — З життя укр. еміграції; У Франції — ст. 23. — У Польщі — ст. 24. — В Чехії — ст. 25. — В Болгарії — ст. 28. — На Кавказі — ст. 28. Бібліографія — ст. 29. — Способи боротьби ДПУ на Україні (лист до редакції) — ст. 30.

Нові книжки і журнали

— Праці Українського Високого Педагогічного Інституту ім. Михайла Драгоманова у Празі. Науковий збірник Т. I. Під загальною редакцією д-ра Василя Сімовича. Прага 1929. ст. 576.
— П р о ф. О. Ш у л ь г и н. «Ідеологічне коріння французького патріотизму доби революції» (патріотичні та державні ідеї Жан Жака Руссо)» Одбиток з Наукового Збірника Укр. Педагог. Інституту в Празі. Прага. 1929. ст. 26.

- Проф. О. Шульгип. «Секрет впливу Жан-Жака Руссо». Одбито з Наукового Збірника Подєбрадської Академії. Прага. 1929. ст. 12.
- Bulletin du Comité Académique Ukrainien près la Commission Internationale de Coopération Intellectuelle de la Société des Nations. Publication non périodique. Prague 15 Décembre. 1929. ст. 8.
- «Ecclesia» Bulletin hebdomadaire d'information religieuse. Editeur — Evhen Batchinsky. Geneve. Suisse. 1930. Текст французький і український. ч. 1-8.
- Бюлетень ч. I. Неперіодичний орган Української Громади «Єдність» на Словаччині. 1 грудня 1929 р. На правах рукопису. Братислава. Чехія.
- «Більшовик України» ч. 21-22. 1929. Харків.
- «Студенський Вісник». Орган ЦЕСУС-а. Прага. ч. 3-6. і 7-10. 1929.
- «Місіонар Пресвятого Серця Ісусового». 2 число. Лютий 1930. Жовква.
- «Рел'ях». Журнал сатири та гумору. На правах рукопису. ч. 1. січень 1930. Прага.
- «Независимый Кавказ». Орган кавказской конфедералистской мысли. ч. 2. Январь. 1930. Париж.
- «Горцы Кавказа». Орган народной партии Горцев Кавказа. Ноябрь-Декабрь. 1929. Париж.
- «Prométhée». ч. 38. Січень 1930. Париж.
- «Социалистический Вестник». ч. 2. 1930. Берлін.
- «Літопис Червоної Калини». ч. 2. Січень 1930. Львів.
- «Літературно-Науковий Вісник». Книжка II. Лютий 1930.

Управа Музею Визвольної Боротьби України цим подає до відома українського громадянства, що Музей, завдяки жертвенності громадянина К. ЛИСЮКА, в листопаді 1929 р. перейшов у власне помешкання (Praha XI. Karlova tr. с. 14).

Всю кореспонденцію, а також пожертви — грошові й матеріалами — проситься адресувати на ім'я Директора Музею проф. Д. АНТОНОВИЧА — Praha II. Stepanska ul. с. 49. II. Ukrajinska universita.

8-го березня Український культурно-просвітний гурток; ім. Т. Шевченка в Діжоні улаштує в кафе-ресторані 15, rue Dauphine свято річниці народження Т. Шевченка.

Редагує — Комітет.

Адміністратор : Іл. Коєнко.

Le Gérant : M-me Perdrizet.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V)
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.